

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Суббота Анатолія Івановича на дисертаційну роботу Боднарчук Оксани Іванівни «Адміністративно-правове регулювання у сфері соціального захисту прав дітей», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми.

Проблема соціально-правового захисту прав дітей набула актуальності особливо сьогодні в часи економічної та соціальної нестабільності. Політика спрямована насамперед на удосконалення законодавства. Останнім часом міністерства, дитячі та молодіжні організації, наукові заклади провели значну роботу щодо підготовки нормативно-правової бази, що було відображено в законодавчих актах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, указах Президента та інших нормативно-правових документах.

Проте, незважаючи на велику кількість документів, що забезпечують юридичну підтримку соціального захисту дітей в Україні, вони продовжують залишатися однією з найменш захищених категорій населення.

Наукові розробки адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту прав дітей стосуються здебільш загальних питань. Проблеми адміністративно-правового регулювання прав окремих категорій дітей розглядалися фрагментарно та недостатньо уваги приділялося комплексному аналізу адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей. Дослідження цих питань дозволяє вирішити низку конкретних завдань, пов'язаних з підвищенням рівня соціального захисту прав дітей, правових гарантій реалізації соціальних прав та ефективної діяльності органів публічної адміністрації у сфері соціального захисту прав дітей.

Таким чином, дисертаційне дослідження Боднарчук Оксани Іванівни «Адміністративно-правове регулювання у сфері соціального захисту прав дітей» є актуальним, своєчасним, як з позиції правової науки так і з точки зору практичної діяльності, спрямованої на вдосконалення чинної нормативно-правової бази.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є фундаментальною та комплексною роботою, присвячено адміністративно-правовому регулюванню у сфері соціального захисту прав дітей, яке спрямоване на вирішення конкретних завдань: розкрити генезис адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей, здійснити аналіз адміністративно-правового законодавства зазначеної сфери, розглянути адміністративно-правовий статус суб'єктів соціального захисту прав дітей, визначити адміністративно-правові форми і методи діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей та розглянути складові елементи засобів забезпечення законності у сфері соціального захисту прав дітей. Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що автор провів ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленій меті та завданням.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Серед яких: діалектичний метод пізнання реальної дійсності, системно-структурний, формально-логічний, логіко-семантичний, історико-правовий, статистичний, порівняльно-правовий та метод аналізу і синтезу та інші методи наукового пізнання.

Обрана дисертантом структура дозволила всесторонньо дослідити предмет дисертаційної роботи, чітко простежити за думкою автора щодо процесу удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту прав дітей.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації склали загальнотеоретичні наукові праці, розробки провідних фахівців у галузі адміністративного права, правового забезпечення соціального захисту прав дітей та інших галузевих правових наук. Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, постанови.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертантом предмету дослідження. Починаючи

роботу з розгляду становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей, автор поступово переходить до проблем соціального захисту прав дітей в Україні де висвітлені пропозиції для подальшого вдосконалення.

Викладені в дисертації погляди автора на проблеми адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей є достатньо обґрунтованими, зроблені висновки та визначені поняття мають відповідний ступінь наукової новизни. Всебічність зробленого аналізу підтверджується достатньою кількістю використаних автором наукових, інформаційних та правових джерел.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів. Результатом дослідження стало формулювання дисертантом низки нових теоретичних положень та висновків, що мають суттєве значення для практичної та правотворчої діяльності у сфері соціального захисту прав дітей.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації визначається тим, що вона є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним теоретико-правовим науковим дослідженням соціального захисту прав дітей у структурі адміністративно-правового регулювання.

Заслуговує на увагу положення дисертації щодо авторського визначення поняття адміністративно-правове регулювання соціального захисту прав дітей, під яким, автор розуміє «сукупність урегульованих нормами адміністративного права заходів, які застосовуються органами публічної адміністрації щодо реалізації державної політики соціального захисту прав дітей» (с. 41 дис.).

Дисертант досить слушно відмічає, що використання зарубіжного досвіду Польщі, Великобританії та Австрії з питань адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей в Україні сприятиме покращенню матеріального забезпечення дітей, раціональному індивідуальному підходу в наданні соціальних послуг дітям, ефективному розподілу повноважень між органами державної влади і органами місцевого самоврядування та партнерства державних органів з недержавними організаціями і волонтерами, що є основою

успішного здійснення адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей. Дисертанткою вдало запропоновані напрями, які доцільно запозичити: 1) законодавчо закріплена повна заборона тілесних покарань дітей; 2) виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, молодших 10 років у прийомних сім'ях або установах сімейного типу; 3) особливий підхід до соціального забезпечення (отримання одночасно декількох видів повноцінних допомог без обмежень); 4) обмеження кількості нужденних сімей, закріплених за соціальними працівниками для контролю та опіки; 5) спеціальна підготовка працівників Національної поліції на випадок надання необхідної допомоги при захисті прав дитини; 6) наявність на державному рівні інституту – «допомога сім'ї» для прийомних сімей; 7) партнерство державних органів з некомерційними (НКО), недержавними (НДО) організаціями у сфері соціального захисту прав дітей (с. 120, 122, 125, 126, 134 дис.).

Варто підтримати автора стосовно запровадження посади Уповноваженого з прав дитини на рівні об'єднаних територіальних громад, що дасть можливість оперативного реагування на факти порушень прав дитини, залучаючи відповідних спеціалістів (с. 70 дис.). Адже, у багатьох країнах поширеною є практика введення спеціалізованих омбудсменів, які здійснюють свою діяльність в інтересах специфічних груп населення, що потребують додаткового захисту.

Досить цікавим є підхід щодо встановлення адміністративної відповідальності за: залишення дітей без догляду до 8 років та залишення дитини самої на ніч, якій не виповнилося 16 років; вживання алкоголю та інших психотропних речовин під час догляду за дитиною; залишення дитини в ситуації, яка загрожує її життю та здоров'ю (с. 135 дис.). Ці норми заборони передбачають адміністративну відповідальність, що є ефективними правовим засобом захисту прав дитини.

Висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні Боднарчук О.І. є достатньо обґрунтованими, що досягається вдало обраною метою та завданнями дослідження. Використання Боднарчук О.І. у своїй роботі

різних наукових методів дослідження дозволяють їй досягти повноти виконання поставлених завдань.

Здобувачем розроблені й інші наукові положення, які є новими для науки адміністративного права, а також розроблені пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до діючого законодавства.

У цілому дисертація носить завершений характер, мета дослідження досягнута, завдання роботи виконані.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях.

Апробація результатів дослідження проводилася шляхом їх обговорення на наукових, науково-практичних конференціях та семінарах.

Основні положення та висновки дисертації відображено у 7 наукових статтях, 6 з яких опубліковано у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні; 8 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат у цілому відображає зміст дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи належним чином зміст дисертаційного дослідження, вважаємо необхідним надати ряд зауважень щодо положень роботи, які потребують уточнення. Крім того, окремі зауваження стосуються спірних питань і потребують від дисертанта, як вбачається, додаткової аргументації.

1. У підрозділі 1.1 «Гене́за адміністративно-правового регулювання соціального захисту прав дітей» автор виділяє основні періоди виникнення та розвитку соціального захисту прав дітей в Україні, серед них є період Київської Русі та феодальних князівств та період з IV ст. – до початку XX ст. На наш погляд, перший період доречно назвати періодом феодальних князівств, а другий період – Київської Русі – до початку XX ст. Тому здобувачеві варто було б детальніше розглянути дані періоди.

2. Виходячи з матеріалу поданого на стор. 39 дисертації, потрібно розуміти, що дисертант підтримує позицію тих вчених, які стверджують, що поняття «соціальний захист» є більш ширшим, ніж поняття «соціальне

забезпечення» та є його складовою. Разом з тим, деякі науковці стверджують про тотожність та взаємозамінність цих термінів. На нашу думку, здобувачу необхідно навести аргументовані докази, що підтверджують його позицію.

3. На стор. 47 дисертації здобувачем запропоновано класифікацію форм додаткового соціального захисту прав дітей. Постає запитання, чому додатковий захист, а не особливий чи спеціальний захист? Дисертантом запропоновано класифікацію додаткового соціального захисту за наступними критеріями: 1) за суб'єктами: соціальний захист дітей-інвалідів; соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; соціальний захист хворих дітей; соціальний захист дітей, які проживають на тимчасово окупованих територіях; 2) за складом сім'ї: соціальний захист малозабезпечених сімей; соціальний захист неповних сімей; соціальний захист багатодітних сімей; 3) за формами фінансування: за рахунок державного бюджету; за рахунок місцевого бюджету; за рахунок благодійних організацій. На наш погляд доречно доповнити класифікацію пунктом 4) за видами: (побутові, психологічні, педагогічні, медичні, юридичні, інформаційні тощо).

4. На стор. 78 дисертації здобувачем визначено класифікацію суб'єктів соціального захисту прав дітей, виходячи зі змісту прав та обов'язків: 1) суб'єкти права на соціальний захист; 2) суб'єкти, які забезпечують надання соціального захисту; 3) суб'єкти, які сприяють в отриманні соціального захисту. В даному контексті доцільно уточнити, до пункту 1. Які суб'єкти мають право на соціальний захист. До них відносяться: діти до 18 років та діти, які мають додатковий соціальний захист (за складом сім'ї, за статусом дитини).

5. ⁴ У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту прав дітей і можливість його використання в Україні» дисертант досліджує особливості адміністративно-правового регулювання у сфері соціального захисту прав дітей в таких країнах, як: Польща, Великобританія, Австрія. На наш погляд, здобувачу доцільно було б дослідити країни СНД в яких правові системи схожі між собою. Даний аналіз дав би змогу більш ширше проаналізувати позитивні моменти даної сфери

регулювання і запозичити досвід, який можна було б запровадити в нашій країні.

6. На сторінках 151-154 дисертації здобувачем розглянуто інститут наставництва, та зазначено, що 5 жовтня 2016 року Президент України Петро Порошенко підписав доповнення до Закону України № 1504-VIII «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Закон запроваджує інститут наставництва для роботи з дітьми, які виховуються в інтернатних закладах, з метою їх підтримки та підготовки до самостійного життя. Відтепер українці зможуть на державному рівні допомагати вихованцям інтернатів адаптуватися до самостійного життя, не оформлюючи опікунокство і не укладаючи інших правових відносин. Також дисертанткою встановлені характерні ознаки наставництва. На наш погляд доцільно було б доповнити до характерних ознак, що наставництво здійснюється за договором про наставництво.

Викладені вище міркування викликані інтересом до дисертаційного дослідження, новизною та актуальністю питань, що підняті автором. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути базою для подальшого плідного дослідження теми. Зазначені зауваження у своїй більшості мають дискусійний характер і тому суттєво не можуть вплинути на позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка в цілому відповідає встановленим вимогам до присвоєння наукових ступенів.

ВИСНОВОК

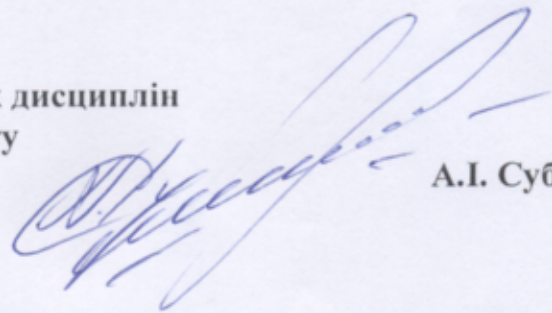
Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих у роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати внеском у розвиток вітчизняної науки адміністративного права. В цілому дисертація О.І. Боднарчук є самостійним, завершеним, науковим дослідженням, яке присвячено

висвітленню сутності та змісту соціального захисту прав дітей у структурі адміністративно-правового регулювання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що дисертація «Адміністративно-правове регулювання у сфері соціального захисту прав дітей» відповідає вимогам, що містяться в Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор Боднарчук Оксана Іванівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри публічно-правових дисциплін
Київського міжнародного університету
доктор юридичних наук, професор

А.І. Суббот

